

SELETUSKIRI

Eesti seisukohad Euroopa Liidu konkurentsivõime nõukogu 28. ja 29. mai 2026. a istungil

Euroopa Liidu (EL) konkurentsivõime nõukogu siseturu ja tööstusministrite kohtumisel 28. mail 2026. a toimub ministrite arutelu **Euroopa tööstuse arengu kiirendamise määruse** üle. Eesti rõhutab kohtumisel, et EL tööstuse tugevdamine on oluline, kuid eeldab lihtsaid, ettevõtjasõbralikke reegleid ja paindlikkust arvestada liikmesriigi eripäradega. Leiame, et EL toodete nõudluse kasvatamine aitab kaasa konkurentsivõime kasvule, kuid peab jääma avatuks ka väiksemate liikmesriikide majandustele. Rõhutame, et EL päritolunõuded peavad olema lihtsad ja mitte tekitama tarneriske ning tehtavad erandid peavad olema selged ning liikmesriigid otsustesse kaasatud. Samuti toimub arutelu **28. režiimi äriühingu õigusraamistiku** üle. Eesti toetab 28. režiimi määruse eesmärki lihtsustada täielikult digitaalset ja madalate kuludega ettevõtte asutamist ning vähendada piiriülese tegevuse halduskoormust. Samas peab määrus jätkma liikmesriikidele piisava paindlikkuse, tagama õiguskindluse ja võlausaldajate kaitse ning vältima maksu- ja maksejõuetusõiguse hõlmamist. Kavas on heaks kiita **järeldused kestliku ja konkurentsivõimelise turismi loomise kohta** tulevikuks, järeldusi toetab ka Eesti. Arvamuste vahetusel **Lähis-Ida kriisi mõjude osas EL turismisektorile** rõhutab Eesti koostööd liikmesriikide vahel ja vajadust arendada ühist valmisolekut reageerida erinevatele raskete tagajärgedega kriisidele ja ohustsenaariumidele. Eesti turismisektoris on küll tunda mõjusid, kuid hetkel on olukord suhteliselt stabiilne. Turismisektori toimimisele aitaks kaasa tasakaalustatum meediakajastus ja VKEda vastupidavuse tugevdamine, sh halduskoormuse vähendamise ja muude meetmete kaudu, mis aitavad tagada ettevõtete pikaajalist stabiilsust ja valmidust erinevate kriisidega toime tulla. Muude päevakorrapunktide all teeb eesistujamaa ülevaate läbirääkimiste käigust Euroopa Konkurentsivõime Fondi, kriitiliste toorainete määruse muutmise määruse, määruse siseturu infosüsteemiga ühendatud avaliku liidese kohta töötajate lähetamise deklareerimiseks ja määruse (EL) nr 1024/2012 muutmise kohta, ja täiendava kaitse tunnistuste kohta (ravimite ühtse täiendava kaitse tunnistuse määrus, taimekaitsevahendite ühtse täiendava kaitse tunnistuse määrus, ravimite täiendava kaitse tunnistuse määrus (uuesti sõnastatud), taimekaitsevahendite täiendava kaitse tunnistuse määrus (uuesti sõnastatud)). Samuti esitab komisjon teabe teatisest lihtsama, selgema ja paremini jõustatud ELi reeglustiku kohta ning Iirimaa tutvustab oma järgmise eesistujariigi tööprogrammi. Portugali delegatsioon esitab teabe üldise grupierandi määruse (GBER) läbivaatamise kohta. Ühine mitteametlik dokument SOLVIT-võrgustiku toetuse laiendamise strateegilise vajaduse kohta tuleb tutvustamisele Poola, Austria, Belgia, Bulgaaria, Horvaatia, Tšehhi, Eesti, Soome, Prantsusmaa, Saksamaa, Kreeka, Ungari, Itaalia, Läti, Leedu, Luksemburgi, Malta, Madalmaade, Portugali, Rumeenia, Slovakkia, Sloveenia, Hispaania ja Rootsi delegatsioonide poolt. Lõunaarutelu keskendub EL keemiatööstusele ning sellele osaleb EL Keemiatööstuse Foorumi Cefic1 esindaja.

29. mail arutavad kosmoseministrid teemal kosmos majandusjulgeoleku tagamisel. Eesti leiab, et Euroopa kosmosepoliitika peab tugevdama julgeolekut, innovatsiooni ja konkurentsivõimet ning toetama sidusat kosmoseökosüsteemi ning oluline on Maa seireandmete turvaline kasutamine, kosmosetaristu küberturvalisus ja ELi keskne kosmoseliikluse korraldus, kuhu Eesti saab panustada digi- ja küberkompetentsidega. Oluline on vähendada strateegilisi sõltuvusi ja tagada Euroopa autonoomne ligipääs kosmosele ja usaldusväärsetele andmetele. Päevakorras on eduaruanne **EL kosmosetegevuse ohutuse, vastupidavuse ja kestlikkuse määruse eelnõu** kohta. Muude küsimuste all annab eesistujamaa Küpros ülevaate ELi Kosmoseteenuste Agentuuri määrusest, Iirimaa tutvustab oma järgmise poolaasta tööprogrammi. Samuti annab eesistujamaa Küpros infot ESA Euroopa kosmosevastupidavuse programmi kohta ning Prantsusmaa delegatsioon esitab eelinfo rahvusvahelise kosmosetippkohtumise kohta Pariisis 9.–10. septembril 2026.

Eesti lähtub aruteludes varasematest Vabariigi Valitsuse seisukohtadest. Pikemalt on käsitletud arutelupunkte.

Nõukogu päevakorra väliselt esitatakse Vabariigi Valitsusele kiireloomuliselt heaks kiitmiseks **Eesti seisukoht heitkogustega kauplemise esimese süsteemi turustabiilsusreservi kohta ning Eesti seisukohad määruse osas Euroopa Liidu Kosmoseteenuste Ameti kohta.**

Kohtumisel esindab Eestit majandus- ja tööstusminister Erkki Keldo.

1 <https://cefic.org/>

Ülevaate on koostanud Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi EL ja rahvusvahelise koostöö osakonna vanemnõunik Evelin Tõnisson (evelin.tonisson@mkm.ee, 625 6353); strateegiaosakonna välisrahastuse nõunik, Anari Lilleoja (anari.lilleoja@mkm.ee, 524 6477); ettevõtlus- ja tööstusosakonna tööstusvaldkonna rahvusvahelise koostöö nõunik Pedro Pokk (pedro.pokk@mkm.ee, 578 73098); ettevõtluskeskkonna ja tööstuse osakonna turismivaldkonna juht Kristina Jerjomina (kristina.jerjomina@mkm.ee, 625 6420), innovatsiooni ja tehnoloogia osakonna kosmosevaldkonna ekspert Gloria Kõgel (gloria.kogel@mkm.ee, 5757 0248). ning innovatsiooni ja tehnoloogia osakonna kosmosevaldkonna juht Paul Liias (paul.liias@mkm.ee, 625 6341). . Valdkonna eest vastutava asekancleri ülesannetes Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumis on innovatsiooni ja tehnoloogia osakonna juhataja majanduse ja innovatsiooni asekancleri ülesannetes Sigrid Rajalo (sigrid.rajalo@mkm.ee, 523 1751).

Seletuskiri on kooskõlastatud Justiits- ja Digiministeeriumi, Kliimaministeeriumi ja Rahandusministeeriumiga.

28. mai 2026

SISETURG JA TÖÖSTUS

1. Euroopa tööstuse arengu kiirendamise algatus: kuidas kõige paremini võimendada juurdepääsu ühtsele turule Euroopa eelistamise ja vähese CO2-heitega nõuete kaudu

Päevakorrapunkti käsitlemise eesmärk: Poliitiline arutelu

ELi tööstussektor moodustas 2024. aastal 18,3% ELi tööhõivest (u 30 miljonit töökohta) ja 14,3% ELi SKP-st, kuid samal ajal ka 26,2% ELi kasvuhoonegaaside heitest. Tööstuse osakaal SKP-s on pikaajaliselt langenud – 17,4%-lt 2000. aastal 14,3%-ni 2024. aastal. Sektorit nõrgestavad püsivalt kõrged energiahinnad, üleilmne ülevõimsus, ebaaus konkurents, suured dekarboniseerimiskulud ning aeglased ja ettearvamatud loamenetlused. Selle tulemusel on energiamahukate tööstusharude tootmismahud alates 2019. aastast vähenenud ligikaudu 20%.

Alusdokumendis on välja toodud, et EL impordib täna umbes 50% akude nõudlusest ning 94% päikesepaneelide moodulite ja elementide nõudlusest Hiinast. Autosektoris on hinnavahe Euroopa ja Hiina toodete vahel 30–35%, Hiinast pärit autovaruosade import kasvas aastatel 2021–2025 66% (u 4 mld eurot) ning 2025. aastal muutus sõiduautode kaubandusbilanss Hiinaga –1,2 mld eurole. Autotööstuses on juba kaotatud u 76 000 töökohta ning kuni 50% tootmisest võib järgmise viie aasta jooksul olla ohus.

Nendel põhjustel esitas Euroopa Komisjon 4.03.2026 Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määruse, millega kehtestatakse meetmete raamistik tööstussuutlikkuse ja süsinikuheite vähendamise kiirendamiseks strateegilistes sektorites ning muudetakse määrusi (EL) 2018/1724, (EL) 2024/1735 ja (EL) 2024/3110 eelnõu (COM(2026) 100) (edaspidi Euroopa tööstuse arengu kiirendamise määrus)¹. Määrusega soovib komisjon parandada siseturu toimimist, luues ELi töötleva tööstuse arengut, konkurentsivõimet ja vastupanuvõimet toetav raamistik, mis keskendub teatud strateegilistele sektoritele ning aitab samaaegselt kaasa liidu kliimaeesmärkide saavutamisele, majandusjulgeolekule ja kvaliteetsete töökohtade loomisele ja säilitamisele. Eelnõu on üles ehitatud kolmele sambale:

- Loamenetluse² lihtsustamine ja kiirendamine tööstuslikele tootmisprojektidele, sealhulgas tööstustootmise kiirendamise alade loomine. Eelkõige on silmas peetud meetmed energiamahukate tööstuste süsinikuheite vähendamise projektideks, et kiirendada loamenetlust.
- Nõudluse suurendamine madala süsinikusisaldusega ja/või ELis toodetud tehnoloogiate ja toodete järele. Eeskätt läbi “Euroopa päritolu” nõuete riigihangete ja avaliku toetuse skeemide jaoks teatud strateegilistes sektorites nagu teras, tsement, alumiinium, autod ja nullnetotehnoloogiad. “Euroopa päritolu” hõlmaks lisaks EL liikmesriikidele ettevõtteid ja tooteid kaubanduspartneritelt kooskõlas rahvusvaheliste kohustustega sh vabakaubanduslepped, ELi tolliliit ja Maailma Kaubandusorganisatsiooni (WTO) riigihanketleping (*Government Procurement Agreement*, GPA).
- Tingimuste kehtestamine üle 100 miljoni euro suurustele välismaistele otseinvesteeringutele kujunemisjärgus strateegilistes sektorites, kus üksainus kolmas riik kontrollib üle 40% globaalsest tootmisvõimsusest. Fookuses on neli sektorit: akude, elektri- ja hübriidsõidukite tootmine, päikeseenergia tootmine ja kriitilised toormed. Eesmärk on tagada tarnekindlus ja tehnoloogilised edusammud nendes sektorites.

Ministrite arutelu keskendub sellele, kas kavandatud tööstuse arengu kiirendamise eelnõu meetmed on piisavad, et kiirendada tööstusvõimsuse kasvu ja dekarboniseerimist ELi strateegilistes sektorites, pakkudes samal ajal piisavalt tugevaid nõudlussignaale ja investeerimiskindlust, et taastada ELi strateegiliste tööstusharude konkurentsivõime. Samuti arutletakse, kas kavandatud sihipärased ELi eelistamise ja vähese CO₂-heite kriteeriumid avaliku sektori kulutustes saavad tõhusalt toetada strateegilisi sektoreid tootmisvõimsuse säilitamisel ja laiendamisel ELis, minimaalse täiendava halduskoormusega.

Eesti põhisõnumid

- EL tööstuse tugevdamine kohaliku tootmise arendamise ja välisinvesteeringute kaudu on positiivne, kuid vajab selgeid ja ettevõtjasõbralikke reegleid ning paindlikkust liikmesriikide eripärade arvestamiseks.
- ELi toodete nõudluse suurendamine aitab tugevdada konkurentsivõimet ja tuua investeeringuid, kuid oluline on läbimõeldud sektorivalik ning avatus, eriti väikeste majanduste jaoks.
- Liidu päritolu tõendamine peab olema lihtne ja madala halduskoormusega ning vajadusel peab jääma võimalus kasutada kolmandate riikide tooteid, et vältida tarneprobleeme.
- Vabakaubanduslepingute ja erandite käsitlemine peab olema selge ning otsustes (nt võrdsustatud riigid, investeeringud) tuleb liikmesriike sisuliselt kaasata. Euroopa Komisjon peaks pakkuma lahendusi näiteks andmekogu või juhendmaterjali näol, millele hankijad saavad tugineda.

Eesti lähtub arutelul järgmisest seisukohtadest:

- Eesti seisukohad Euroopa Konkurentsivõime Fondi kohta (heaks kiidetud Vabariigi Valitsuse 29.01.2026. a istungil ning Riigikogu ELAKi 13.02.2026. a istungil);
- Eesti EL poliitika prioriteedid 2025-2027 (heaks kiidetud Vabariigi Valitsuse 19.06.2025. a istungil)
- Eesti seisukohad Euroopa Liidu ühtse turu tuleviku kohta (heaks kiidetud Vabariigi Valitsuse 16.10.2024. a istungil ja Riigikogu ELAKi 4.11.2024. a istungil);
- Eesti seisukohad kliimaneutraalse tööstuse algatuse kohta (heaks kiidetud Vabariigi Valitsuse 27.06.2023. a istungil ja Riigikogu ELAKi 7.07.2023. a istungil);
- Täiendatud Eesti seisukohad kliimaneutraalse tööstuse määruse kohta (heaks kiidetud 19.10.2023. a Vabariigi Valitsuse istungil);
- Eesti seisukohad Euroopa tööstusstrateegia paketi, eelnõu kohta (heaks kiidetud Vabariigi Valitsuse 18.06.2020. a istungil ja Riigikogu majanduskomisjoni 1.07.2020. a istungil ning Riigikogu ELAKi 6.07.2020. a istungil);
- Eesti seisukohad Euroopa tööstusstrateegia ajakohastamise kohta (heaks kiidetud 7. oktoobri 2021. a Vabariigi Valitsuse istungil ja Riigikogu majanduskomisjoni 19. oktoobri 2021. a ja Euroopa Liidu asjade komisjoni 22. oktoobri 2021. a istungil);
- Eesti seisukohad Euroopa Liidu majandusjulgeoleku strateegia kohta (heaks kiidetud Vabariigi Valitsuse 23. novembri 2023. a istungil);
- Eesti seisukohad avalikul konsultatsioonil, mis käsitleb Euroopa Liidu algatust, mille eesmärk on aidata kaasa ettevõtete sõiduparkide üleminekul nullheitega sõidukitele, mis kinnitati Vabariigi Valitsuse 04.09.2025 istungil ning 08.09.2025 ELAKi istungil;
- Vabariigi Valitsuse 24.04.2025. a istungil ning Riigikogu ELAKi 16.05.2025. a istungil heaks kiidetud Eesti seisukohad Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse kohta, millega muudetakse määrust (EL) 2023/956 seoses süsiniku piirimeetme lihtsustamise ja tugevdamisega;
- Eesti seisukohad Euroopa Komisjoni kliimapaketi Eesmärk 55 kohta (kinnitatud Vabariigi Valitsuse 25.11.2021. a istungil ning Riigikogu ELAKi 24.01.2022. a istungil);
- Eesti seisukohad Euroopa Komisjoni Euroopa Liidu ülese 2040. aasta kliimaeesmärgi kohta (heaks kiidetud Vabariigi Valitsuse 14.11.2024. a istungil ning Riigikogu ELAKi 13.12.2024. a istungil);
- Eesti täiendavad seisukohtadele Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määruse, millega muudetakse määrust (EL) 2021/1119, millega kehtestatakse kliimaneutraalsuse saavutamise raamistik kohta, mis on kinnitatud 28.08.2025. a Vabariigi Valitsuse istungil ning 15.09.2025. a Riigikogu ELAKi istungil);
- Eesti seisukohad Euroopa Liidu tööstuse arengu kiirendamise määruse kohta on kavas heaks kiita Vabariigi Valitsuse 21.05.2026. a istungil ning peale seda Riigikogu ELAKi istungil.

2. Määrus 28. režiimi äriühingu õigusraamistiku kohta – EU Inc.

Päevakorrapunkti käsitlemise eesmärk: Poliitiline arutelu

18. märtsil 2026. a esitas Euroopa Komisjon ettepaneku Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määruseks 28. režiimi korporatiivse õigusraamistiku kohta – 'EU Inc.' (COM(2026) 321). Eelnõuga soovitakse luua vabatahtlik, kogu ELis kohaldatav 28. režiimi äriühinguvormi EU Inc., mille põhieesmärk on vähendada piiriülese ettevõtluse halduskoormust ja kulusid, võimaldades äriühingute kiiret ja täisdigitaalset asutamist ning ühtseid digitaalseid menetlusi kogu elutsükli vältel. Eelnõu keskmes on ühekordse andmeedastuse („once-only“) põhimõte (OOP), digitaalne identiteet ja allkiri (eIDAS raamistik), filiaalide piiriülene avamine, digitaalsed osad ja digitaalne osanike/aktsionäride register, elektroonilised koosolekud, ning standardiseeritud investorisõbralikud lahendused kapitali kaasamiseks (sh optsioonid).

Ministrite arutelu keskendub sellele, kuidas saab kavandatav 28. režiim tugevdada EL siseturgu ja suurendada selle globaalset konkurentsivõimet ning kuidas kõige paremini ületada väljakutseid, et pakkuda tasakaalustatud õigusraamistikku. Samuti arutletakse, millised eelnõu elemendid on kõige olulisemad selle täitmise tagamiseks ning millised kaitsemeetmed oleksid selle pikaajalise tõhususe ja edu võtmetegurid.

Eesti põhisõnumid

- Eesti leiab, et määruse eelnõu 28. režiimi äriühingu õigusraamistiku kohta võib tugevdada siseturgu, võimaldades kiiret, täielikult digitaalset ja madalate kuludega ettevõtte asutamist ning vähendades liikmesriikide vahelist killustatust ja piiriülese tegevuse halduskoormust. Samas on oluline tagada liikmesriikidele piisav paindlikkus ning kehtestada selged ja realistlikud nõuded nii kuludele kui ka edasisele ajakavale.
- Olulisimad elemendid on täielikult digitaliseeritud ja ühtlustatud ühingute asutamise kord, paindlikud juhtimisreeglid ning võimalus reguleerimata küsimustes tugineda riigisisesele õigusele. Samal ajal tuleb tagada võlausaldajate kaitse, vältida ettevõtteõigusest väljapoole jäävate valdkondade hõlmamist (eelkõige maksu- ja maksejõuetusõigus), tagada õiguskindlus omandiga seotud sätetes ning säilitada liikmesriikidele piisav otsustusruum määrusega reguleerimata ja tundlikes küsimustes.

Põhisõnumid on kooskõlas järgmiste Vabariigi Valitsuse istungitel heaks kiidetud seisukohtade ja materjalidega:

- *Eesti EL poliitika prioriteedid 2025–2027 (heaks kiidetud 19.06.2025. a Vabariigi Valitsuse istungil).*
- *Eesti seisukohad EL ühtse turu tuleviku kohta (heaks kiidetud Vabariigi Valitsuse 16.10.2024. a istungil ja Riigikogu ELAKi 4.11.2024. a istungil);*
- *Vabariigi Valitsuse 18. septembri 2025. a istungil heaks kiidetud Eesti seisukohad Euroopa Komisjoni avaliku konsultatsiooni „28. režiim – ELi äriühingute suhtes kohaldatav õigusraamistik“ kohta.*

3. Järeldused kestliku ja konkurentsivõimelise turismi loomise kohta tulevikuks

Päevakorrapunkti käsitlemise eesmärk: Heakskiitmine

Järeldustes tuuakse välja, et turismi majanduslik panus EL-i on oluline, moodustades 2024. aastal umbes 7% selle kogulisandväärtusest, samal ajal kui turism moodustas 10% töökohtadest ja 4,6 miljonit ettevõtet, millest 99% on väikesed ja keskmise suurusega ettevõtted (VKEd). Märgitakse turismisektori panust ELi üldisesse konkurentsivõimesse, märkides, et mõnes piirkonnas on turism majanduse struktuurne tugisammas. Järeldustes kutsutakse komisjoni töötama koostöös liikmesriikidega välja juhised tasakaalustamata turismi lahendamiseks, tuginedes ELi institutsioonide, ekspertgruppide ja liikmesriikide olemasolevale ja käimasolevale tööle vastupidavuse ja sotsiaalse kestlikkuse vallas; uurima võimalusi, mis võiksid lihtsustada elanike ligipääsu spordi-, kultuuri- ja teistele vaba aja teenustele sihtkohtades; ning avaldama EL-i turismiplatvormil ja ELi turismi juhtpaneelil statistilisi andmeid. Samuti julgustatakse komisjoni parandama sujuvat multimodaalset reisimist sihtkohtade vahel, teavet ja teenuseid ning integreeritud piletilahendusi, sealhulgas koostalitlusvõime ja standardiseerimise kaudu ning hõlbustades juurdepääsu nõudmisel toimuvatele mobiilsusteenustele. Järeldustes kutsutakse liikmesriike kiirendama turismi roheüleminekut vastavalt Euroopa rohelisele kokkuleppele, kliimaeesmärkidele ja ringmajanduse poliitikatele julgustades turismiettevõtteid võtma kasutusele ressursitõhusaid, madala süsinikusisaldusega ja ringmajanduslikke ärimudeleid ning edendades integreeritud tööriistade ja kontrollitud keskkonnajuhtimisskeemide,

nagu ELi ökomärgis ja EMAS, ning tunnustatud riiklike skeemide kasutuselevõttu turismiteenuse pakkujate ja sihtkohtade poolt.

Eesti toetab nõukogu järeldusi.

Eesti lähtub konkurentsivõime nõukogul järgmisest seisukohtadest:

- *Eesti Euroopa Liidu poliitika prioriteetid 2025-2027 (heaks kiidetud Vabariigi Valitsuse 19.06.2025. a istungil);*
- *Turismi pikk vaade (kinnitatud majandus- ja tööstusministri 17.02.2025 käskkirjaga nr 15);*
- *Turismi tegevuskava 2026-2029 (kinnitatud majandus- ja tööstusministri 31.12.2025 käskkirjaga nr 127).*

4. Lähis-Ida kriisi mõjud Euroopa Liidu turismisektorile

Päevakorrapunkti käsitlemise eesmärk: Arvamuste vahetus

ELi turismisektor on majanduslikult oluline, hõlmates suurt osa tööhõivest ja ettevõtetest ning olles maailma juhtiv turismisihtkoht. Turism moodustab 2025. aastal umbes 7% ELi lisandväärtusest ja 10% töökohtadest, olles tööstusökosüsteem, kuhu kuulub 4,6 miljonit ettevõtet, kellest 99,8% on mikro-, väike- ja keskmise suurusega ettevõtted (VKE-d). Euroopa on maailma juhtiv turismisihtkoht, võrreldes sadu miljoneid rahvusvahelisi külalastajaid.

Viimased kriisid, sealhulgas COVID-19, kliimamuutused ning geopoliitilised pinged, on näidanud turismisektori haavatavust. Hetkel mõjutab Lähis-Ida kriis turismi peamiselt lennuliikluse häirete, tegevuskulude tõusu ja tarbijate ebakindluse kaudu, kuid nõudlus ELi kui sihtkoha vastu püsib jätkuvalt tugev. On vajalikud meetmed ühenduvuse, konkurentsivõime ja vastupanuvõime säilitamiseks, kusjuures Euroopa Komisjon on juba välja andnud juhised transpordi ja turismi sektorile².

Liikmesriike kutsutakse üles jagama kogemusi ja teavet meetmete (finants- või muud meetmed) kohta, mis võiksid tuua kasu turismisektorile Lähis-Ida kriisi ajal.

Eesti leiab, et turismisektorit puudutavate kriiside puhul tuleks paremini ja süsteemsemalt kasutada olemasolevaid horisontaalseid ELi kriisiohje mehhanisme. ELi tasandil on juba välja kujunenud toimivad raamistikud, mis toetavad kiiret, koordineeritud ja terviklikku poliitilist reageerimist suurtele kriisidele, näiteks ELi integreeritud kord poliitiliseks reageerimiseks kriisidele (*Integrated Political Crisis Response* - IPCR), mis toetab sektoriteülest olukorrateadlikkust ja strateegilist koordineerimist. Selliste mehhanismide kasutamine on turismi puhul asjakohane, sest turism on horisontaalne valdkond, mis on tihedalt seotud transpordi ja ühenduvuse, piiriületuste ja viisapoliitika, tervisekriisi ohje ning sisejulgeolekuga.

Eesti põhisõnumid

- Eesti turismisektoris on küll tunda teatud mõju üldise kütusehinnatõusu ja mõnevõrra negatiivse meediatooni tõttu, kuid on olukord suhteliselt stabiilne – reisikorraldajad seisavad küll silmitsi kulusurvega, kuid ulatuslikke tühistamisi ja müügi langusi näha ei ole. Ka tarbijapöördumised ei viita suuremale probleemile.
- Vaja on tasakaalustatud meediakajastust ja VKEde vastupidavuse tugevdamist, sh halduskoormuse vähendamise ja muude meetmete kaudu, mis aitavad tagada ettevõtete pikaajalist stabiilsust ja valmidust erinevate kriisidega toime tulla.
- Eesti peab oluliseks koostööd liikmesriikide vahel ja vajadust arendada ühist valmisolekut reageerida erinevatele raskete tagajärgedega kriisidele ja ohustenaariumidele. EL turismi kriisiohjet tuleks korraldada tõhusamalt juba toimivate horisontaalsete koostöövõrgustike kaudu (nt IPCR), see aitab tagada turismi eripärade kriisiotsustes arvesse võtmise koos teiste kriitiliste poliitikavaldkondadega.

² https://transport.ec.europa.eu/news-events/news/commission-publishes-guidance-support-eu-transport-sector-affected-middle-east-crisis-2026-05-08_en

Eesti lähtub konkurentsivõime nõukogul järgmisest seisukohtadest:

- *Eesti Euroopa Liidu poliitika prioriteedid 2025-2027 (heaks kiidetud Vabariigi Valitsuse 19.06.2025. a istungil);*
- *Turismi pikk vaade (kinnitatud majandus- ja tööstusministri 17.02.2025 käskkirjaga nr 15);*
- *Turismi tegevuskava 2026-2029 (kinnitatud majandus- ja tööstusministri 31.12.2025 käskkirjaga nr 127).*

5. Nõukogu päevakorra väline eelnõu

Komisjoni ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsuse eelnõu heitkogustega kauplemise esimese süsteemi turustabiilsusreservi kohta COM(2026) 153

Päevakorrapunkti käsitlemise eesmärk: Üldise lähenemisviisi heakskiitmine

Komisjon esitas ettepaneku muuta turustabiilsusreservi (TSR; ingl k *Market Stability Reserve* ehk MSR) käsitlevat otsust (EL) 2015/1814, et tugevdada Euroopa Liidu heitkogustega kauplemise süsteemi (ELi HKS). Ettepanekuga tehakse turustabiilsusreservi otsuses muudatus, millega tunnistatakse kehtetuks alates 2023. aastast kehtinud säte turustabiilsusreservis olevate lubatud heitkoguse ühikute 400 miljonit ühikut ületava osa kehtetuks tunnistamisest ehk kustutamisest. Turustabiilsusreservi kaudu (loodud 2019. aastal) muudetakse HKS ühikuhinna järskude kõikumiste vähendamiseks ühikute nõudluse ja pakkumise vahetada: vähendatakse ühikute müügikoguseid HKS enampakkumistel kui ühikuid on ringluses liiga palju, ja lisatakse ühikuid enampakkumistele, kui ringluses on neid liiga vähe. Komisjoni mõjuanalüüsis eelnõule viidatakse, et senini on selle sätte alusel kustutatud reservist 3,2 miljardit ühikut. Seega on pakutud muudatuse ning tulevikus ühikute kustutamata jätmise mõjul reservis ühikute kogus edaspidi suurem. See suurendab ka kindlust, et reservis on piisavalt ühikuid, et ühikuhinna ulatuslikele kõikumistele koheselt reageerida. Stabiilsem ühikuhind on kasulik ka Eesti ettevõtjatele ettevõtte eelarve kujundamisel, investeerimisperspektiivis ning toodete hinnastamisel. Mõju laekuvale enampakkumistulule ja halduskoormusele on neutraalne, sest reservis olevate ühikute arv kumbagi otseselt ei mõjuta. Mõju ja selle ulatus tulu laekumisele selgub peale seda, kui on lepitud kokku kriteeriumid, mille järgi ühikuid enampakkumisturule lisatakse.

Reservis olevate ühikute koguse kasv on eelduseks, et seal on piisavalt ühikuid, mida HKS ühikuhinna järsu tõusu korral anda enampakkumiskogusele lisaks (kui on põhjust kas hinda stabiliseerida või madalamaks tuua). Kahjuks ei hõlma pakutud lahendus TSR otsuse sätet, mis reguleeriks nende ühikute turule lisamist. Otsusesse oleks sellist sätet vaja lisaks kehtivale EL HKS direktiivi sättele, mis lubab ühikuid 1 korra aastas enampakkumiskogusele lisada: “Kui lubatud heitkoguse ühiku eelneva kuue kalendrikuu keskmine hind on kaht eelnevat aastat hõlmava võrdlusperioodi lubatud heitkoguse ühiku keskmisest hinnast rohkem kui 2,4 korda suurem, vabastatakse kooskõlas otsuse (EL) 2015/1814 artikli 1 lõikega 7 turustabiilsusreservist 75 miljonit lubatud heitkoguse ühikut.”

Leiame, et praegusel kujul on ettepanek ühikuhinna stabiliseerimiseks poolik, andes küll märku võimalikest tulevastest sammudest, aga vaja on lisalahendusi ühikute reservist turule lisamiseks. Seetõttu on oluline täiendada TSR otsuse muutmise eelnõu sättega reservist ühikute HKS enampakkumiskogusele lisamise kohta järsu hinnatõusu leevendamiseks.

Kuna tegemist on vaid ühe punkti muudatusega TSR otsuses, siis soovitakse see institutsioonide vahel kiiresti kokku leppida ning seetõttu on EL Nõukogus oodata ettepaneku väga tempokat menetlust ning ühtse positsiooni kokku leppimist 2026. a mai lõpus või juuni alguses.

Eesti seisukoht:

1.1 Toetame turustabiilsusreservis lubatud heitkoguse ühikute koguse suurendamist. Lisaks reservis olevate ühikute koguse suurendamisele tuleb enampakkumiste ühikuhinna järsu kõikumise leevendamiseks otsustada ka reeglid ühikute reservist enampakkumiskogusele lisamise kohta. Eelistame, et vastav otsus tehakse käesoleva muudatusettepaneku osana, kuid hiljemalt Euroopa Liidu heitkogustega kauplemise süsteemi 2026. aasta korralise ülevaatus tulemusel.

Lõunalaua arutelu teemaks on EL keemiatööstuse väljakutsed. Alusdokument hetkel puudub.

Eesti lähtub arutelul järgmisest seisukohtadest:

- *Eesti seisukohad Euroopa Liidu ühtse turu tuleviku kohta (heaks kiidetud Vabariigi Valitsuse 16.10.2024.a istungil ja Riigikogu ELAKi 4.11.2024. a istungil).*

29. mai 2026

KOSMOS

6. Määrus kosmosetegevuse ohutuse, vastupidavuse ja kestlikkuse kohta liidus (ELi kosmoseseadus)

Päevakorrapunkti eesmärk: Eduaruanne

Euroopa kosmosemääruse eelnõuga, mille Euroopa Komisjon esitas 25. juunil 2025. aastal, seatakse strateegilised eesmärgid turvalise, vastupidava ja kestliku kosmosekeskkonna säilitamiseks ning Euroopa kosmosesektori konkurentsivõime tugevdamiseks.

Eesistujamaa teeb ülevaate Euroopa kosmosetegevuse määruse läbirääkimiste hetkeseisust. Eelnõu teksti on oluliselt lihtsustatud. Läbirääkimised jätkuvad määruse ulatuse (sh kahekordse kasutusega tegevused ja erandid), juhtimis- ja vastutusjaotus, paralleelse ELi regulatsiooni vältimine võrreldes riiklike menetlustega, kolmandate riikide operaatorite kohtlemise (sealhulgas ekvivalentsusrežiimi toimimine) ning mõju üle ELi liikmesriikide vastutusele rahvusvahelise kosmoseõiguse raames. Konkurentsivõime nõukogu on kutsutud eduaruanne teadmiseks võtma.

Eesti lähtub nõukogul järgmistest seisukohtadest:

- *Eesti seisukohad Euroopa Liidu kosmosemääruse ja Euroopa kosmosemajanduse visiooni teatise kohta (heaks kiidetud Vabariigi Valitsuse 19. veebruari 2026. a istungil ja Riigikogu majanduskomisjoni 9. märtsi 2026. a istungil ja Riigikogu ELAKi 13. märtsi 2026. a istungil).*

7. Kosmos majandusjulgeoleku tagamiseks

Päevakorrapunkti eesmärk: Arvamuste vahetus

Alusdokumendis tuuakse välja, et kosmos on Euroopa majandusliku julgeoleku, konkurentsivõime ja vastupidavuse seisukohalt väga strateegiline valdkond. Kosmosepõhised taristud, andmed ja teenused toetavad Euroopa majanduse kriitiliste sektorite toimimist, sealhulgas telekommunikatsioon, transport, energia, põllumajandus, rahandus, merendustegevused, hädaolukordadele reageerimine, kliimajälgimine, avalik haldus ja julgeolek. Positsioneerimine, navigeerimine ja ajastus, Maa vaatlus, turvaline ühenduvus, satelliitside, kosmose situatsiooniteadlikkus ja autonoomne ligipääs kosmosele on üha olulisemad majandustegevuse, avaliku juhtimise, kriisireageerimise ja Euroopa tegutsemisvõime võimaldajad.

Euroopa sõltuvus kosmosetehnoloogiast kasvab ajal, mil geopoliitiline konkurents ja strateegiliste sõltuvuste kasutamine survevahendina tugevneb. Seetõttu peab EL tugevdama oma võimekust arendada, kaitsta ja hallata kosmosesüsteeme, et säilitada vastupidavus, konkurentsivõime ja strateegiline autonoomia. Kuigi Euroopal on tugevad programmid nagu Galileo, Copernicus ja IRIS² ning tugev teadus- ja tööstusbaas, esineb ka haavatavusi näiteks tarneahelates, pooljuhtides, kriitilistes materjalides, küberturvalisuses ja stardivõimekuses.

Eesistujamaa rõhutab vajadust investeerida innovatsiooni, tugevdada Euroopa kosmosetööstust ja vähendada liigseid sõltuvusi välisriikidest. Samuti on oluline arendada kahekordse kasutusega tehnoloogiaid, mis toetavad nii tsiviil- kui julgeolekuvajadusi. Vastupidavad kosmoselahendused on vajalikud Euroopa majanduse, avalike teenuste ja julgeoleku toimimise tagamiseks ning Euroopa positsiooni tugevdamiseks globaalses kosmosemajanduses.

Ministreid kutsutakse arutlema, kuidas hinnata kosmosevõimekuse, andmete ja teenuste rolli Euroopa majandusliku julgeoleku, vastupidavuse ja konkurentsivõime tugevdamisel, arvestades kasvavaid geopoliitilisi ja geomajanduslikke riske. Samuti keskendutakse sellele, kuidas saavad EL ja selle liikmesriigid kõige paremini tagada,

et tsiviil-, kaubandus- ja julgeolekuga seotud kosmosepoliitika aspektid panustaksid sidusalt Euroopa majanduslikku julgeolekusse, säilitades samal ajal avatuse, innovatsiooni ja rahvusvahelise koostöö.

Eesti põhisõnumid

- Eesti leiab, et Euroopa kosmosepoliitika peab samaaegselt tugevdama julgeolekut, toetama innovatsiooni ja hoidma Euroopa avatuna. Euroopa konkurentsivõime sõltub sellest, kui hästi suudame ühendada kosmosevõimekuse, turvalise andmemajanduse ja paindliku regulatiivse keskkonna. Euroopa peab ehitama üles sidusa kosmoseökosüsteemi, kus tsiviil-, kaubandus- ja julgeolekuvajadused täiendavad üksteist, mitte ei tekita uut halduskoormust.
- Peame oluliseks, et EL pööraks Maa seireandmete tõhusa ja turvalise kasutamise jaoks suuremat tähelepanu ning investeeriks senisest rohkem kosmosetaristu ja -teenuste küberturvalisusse, et tagada teenuste järjepidev toimepidevus.
- Oluline on vähendada strateegilisi sõltuvusi kriitilistes tehnoloogiates, tarneahelates ja kosmosesse ligipääsus, tagades samal ajal Euroopa autonoomse ligipääsu kosmosele ja usaldusväärsetele andmetele ning säilitades avatus rahvusvaheliseks koostööks ja innovatsiooniks.
- Kosmoseandmete ja -teenuste laiem kasutus on võtmetähtsusega Euroopa konkurentsivõime ja innovatsiooni tugevdamisel.

Eesti lähtub arutelul järgmistest seisukohtadest:

- *Eesti Euroopa Liidu poliitika prioriteetid 2025-2027 (heaks kiidetud Vabariigi Valitsuse 19. juuni 2025. a istungil);*
- *Eesti seisukohad Euroopa Liidu ühtse turu tuleviku kohta (heaks kiidetud Vabariigi Valitsuse 16. oktoobri 2024. a istungil ja Riigikogu Euroopa Liidu asjade komisjoni 4. novembri 2024. a istungil);*
- *Eesti seisukohad Euroopa Liidu julgeoleku- ja kaitsevaldkonna kosmosestrateegia kohta (heaks kiidetud 15. juuni 2023. a Vabariigi Valitsuse istungil ja Riigikogu Euroopa Liidu asjade komisjoni 22. septembri 2023. a istungil);*
- *Eesti seisukohad Euroopa Komisjoni teatise „Tegevuskava sünergia kohta tsiviil-, kaitse- ja kosmosetööstuse vahel“ kohta (heaks kiidetud 27. mai 2021. a Vabariigi Valitsuse istungil ja Riigikogu Euroopa Liidu asjade komisjoni 14. juuni 2021. a istungil);*
- *Eesti kosmosepoliitika ja programm aastateks 2020-2027 (kinnitatud 20. aprillil 2020. a väliskaubandus- ja infotehnoloogiaministri käskkirjaga).*

8. Komisjoni ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse eelnõu Euroopa Liidu Kosmoseteenuste Ameti kohta COM(2026) 152

Päevakorrapunkti eesmärk: info eesistujamaalt

Euroopa Komisjon esitas 7. aprillil 2026. a määruse Euroopa Liidu Kosmoseteenuste Ameti kohta ja määruse (EL) 2021/696 muutmise kohta. Määrusega soovitakse muuta Amet püsivaks ja tugevamaks, et toetada Euroopa kosmose-, julgeoleku- ja satelliiditeenuste arengut ning parandada Euroopa ettevõtete konkurentsivõimet. Määrusega soovitakse luua Euroopa Liidu Kosmoseprogrammi Ametile (praegune EUSPA, määrusega nimetatakse Euroopa Kosmoseteenuste Ametiks) püsiv ja iseseisev õiguslik raamistik, tagada selle tegevuse järjepidevus ka pärast ELi mitmeaastase finantsraamistiku (MFF) perioodi lõppu, tugevdada ELi kosmoseprogrammide juhtimist, turvalisust ja teenuste kasutuselevõttu, ning võimaldada agentuurile uusi ülesandeid tulevastes ELi programmides, sh Euroopa Konkurentsivõime Fondi raames. Komisjon soovib anda ametile eraldiseisva asutamisakti, et tagada ameti tegevuse õiguslik järjepidevus ja selgus ka pärast MFF perioode.

Määrus muudab olemasolevat määrust (EL) 2021/696, mis reguleerib ELi kosmoseprogrammi; eraldab agentuuri õigusliku aluse senisest kosmoseprogrammi määrusest; sätestab agentuuri ülesanded, juhtimisstruktuuri, eelarve- ja personalireeglid eraldi õigusaktis; lõimib ülesanded, mis tulenevad turvalise satelliitside programmist (määrus (EL) 2023/588). Praktikas tähendab see, et agentuuri roll muutub laiemaks ja püsivamaks.

Ettevõtetele võib määrus tuua suurema õigusselguse kosmose- ja satelliiditeenuste turul, eeldatavasti ka stabiilsema keskkonna pikaajalisteks investeeringuteks ning enam võimalusi osaleda ELi kosmose-, satelliitnavigatsiooni ja turvalise side hangetes. Samuti kasvab rõhk küberturvalisusele ja kriitilise taristu kaitsele.

Eelkõige võivad võita kosmosetehnoloogia ettevõtted, satelliitside pakkujad, kaitse- ja julgeolekusektori ettevõtted ning andme- ja navigatsiooniteenuste arendajad.

Majanduslik mõju seondub peamiselt ELi kosmosesektori konkurentsivõime tugevdamisega, strateegilise autonoomia suurendamisega USA ja teiste suurriikide suhtes. Kasvada võivad investeeringud innovatsiooni ja kõrgtehnoloogiliste investeeringutesse. Samuti loodetakse luua uusi teenuseid ja töökohti kosmose- ja digimajanduses. Komisjon rõhutab ka, et kosmoseteenused toetavad teisi sektoreid, nagu transport, logistika, kaitse, põllumajandus ja telekommunikatsioon.

Määruse õiguslik alus on EL toimimise lepingu (ELTL) artikkel 189 lõige 2. See artikkel annab ELile pädevuse kujundada Euroopa kosmosepoliitikat ja võtta selleks vastu vajalikke meetmeid.

Eesti seisukohad

2.1 Eesti toetab määruse eelnõu, millega ajakohastatakse Euroopa Liidu Kosmoseteenuste Ameti õiguslik raamistik ja ülesanded, et tagada ameti tegevuse õiguslik selgus ja järjepidevus üle mitmeaastaste eelarveperioodide.

Selgitus: Ettepanekuga antakse EUSPAle eraldiseisev ja MFF-tsüklitest sõltumatu asutamisakt, millega täpsustatakse ameti ülesanded ja tegevuseeskirjad ning tagatakse õiguslik selgus ameti pikaajaliseks planeerimiseks ja tegutsemiseks; ettepanek kajastab ka ameti nime muutust ning seost ECF-i kosmoseosa rakendamisega. Samal ajal näeb ettepanek ette ameti ülesannete mahu ja rolli kasvu mitmes valdkonnas ning seetõttu on Eesti jaoks oluline, et institutsionaalne tasakaal oleks läbivalt arusaadav ja rakendatav. Eesti toetab EUSPA rolli tugevdamist ELi kosmoseteenuste operatiivse pakkujana, tingimusel et on selgelt määratletud rollijaotus Euroopa Komisjoni, EUSPA ja Euroopa Kosmoseagentuuri vahel ning välditakse funktsioonide dubleerimist. Eesti peab oluliseks vältida uute struktuuride teket, mis dubleerivad olemasolevaid kompetentse või nõrgestavad teiste oluliste osapoolte rolli.

EUSPA muutumine operatiivseks teenusepakkujaks (nt turvaline ühenduvus, SSA teenused ja valitsusasutuste teenused) on loogiline samm Euroopa kosmosevõimekuse tugevdamisel. Samas peab arenema terviklik Euroopa kosmose ökosüsteem ning säilima selge institutsionaalne tasakaal, kus:

- ESA vastutab tehnilise arenduse eest,
- EUSPA keskendub teenuste opereerimisele ja kasutajatele,
- Euroopa Komisjon määratleb poliitikasuuna ja teostab strateegilist järelevalvet.

Eesti peab vajalikuks tagada, et EUSPA operatiivse rolli kasvuga ei väheneks liikmesriikide sisuline roll otsustusprotsessides ning et juhtimisstruktuur tagaks tasakaalu Euroopa Komisjoni, agentuuri ja liikmesriikide vahel.

2.2 Eesti peab oluliseks, et Euroopa Liidu Kosmoseteenuste Ameti hallatavad valitsusasutustele mõeldud teenused oleksid kriisides toimepidevad ning et teenustele juurdepääs ja kriisihalduse korraldus oleksid selgelt kindlaks määratud, arvestades teenuste rolli Euroopa kriitilise taristu osana.

Selgitus: Uue regulatsiooni kohaselt hakkab EUSPA opereerima teenuseid, mille katkestused võivad mõjutada julgeolekut, majandust ja avalikke teenuseid. Seetõttu tuleb:

- selgelt määratleda vastutus teenuste katkemise või häirete korral,
- kirjeldada riskijaotus Euroopa Komisjoni, EUSPA ja liikmesriikide vahel,
- luua koordineeritud kriisihaldus- ja reageerimismehhanismid,
- tagada liikmesriikide kaasatus kriitiliste teenuste prioritseerimisel ja taastamisel.

Eesti peab oluliseks, et see raamistik toetaks nii teenuste töökindlust kui ka liikmesriikide julgeolekuhuve. Leiame, et teenuste arendamisel tuleks kasutada vaid Euroopa tehnoloogiaid ning vajadusel aidata arendada puuduvaid võimekusi ELis, et tagada Euroopa suveräänsus.

Eesti lähtub nõukogul järgmistest seisukohtadest:

- *Eesti seisukohad Euroopa Liidu kosmosemääruse ja Euroopa kosmosemajanduse visiooni teatise kohta (heaks kiidetud Vabariigi Valitsuse 19. veebruari 2026. a istungil ja Riigikogu majanduskomisjoni 9. märtsi 2026. a istungil ja Riigikogu ELAKi 13. märtsi 2026. a istungil);*
- *Eesti seisukohad Euroopa Konkurentsivõime Fondi kohta (heaks kiidetud Vabariigi Valitsuse 29.01.2026. a istungil ning Riigikogu ELAKi 13.02.2026. a istungil).*